

LIFE ZA OHRANITEV PRIMORSKE PODUSTI.

Nujni ukrepi za ohranitev skoraj izginule vrste *Protochondrostoma genei*

Trajanje 2017-2022; Vrednost 2.233.788 €

Kaja Pliberšek

Januar 2024, Vransko

www.lifeforlasca.eu

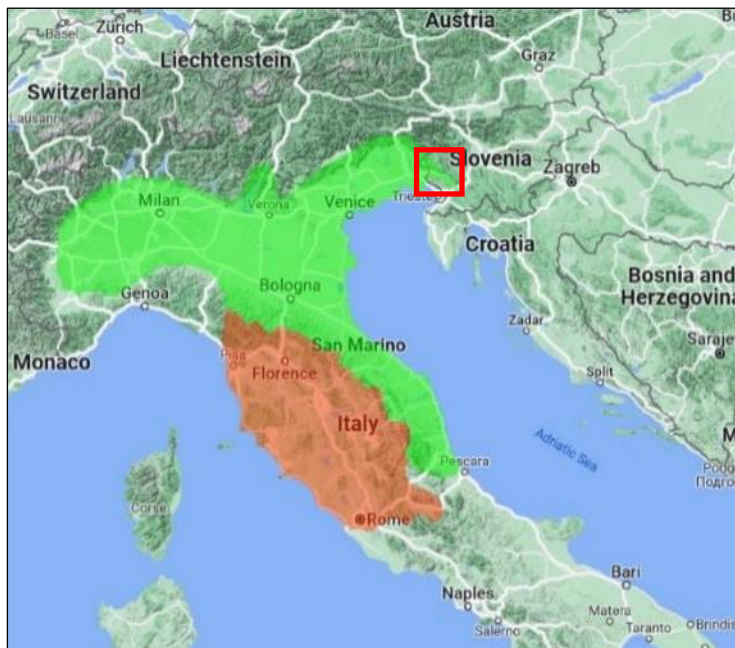

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA NARAVNE VIRE IN PROSTOR

LIFE for Lasca (LIFE16 NAT/SI/000644) so sofinancirali Evropska unija v okviru programa LIFE, Ministrstvo za naravne vire in prostor ter partnerji. Za vsebino te predstavitev so odgovorni samo avtorji. Ta vsebina ne odraža nujno mnenja Evropske unije. Zato za vsebino in iz nje izhajajočo morebitno uporabo informacij Evropska izvajalska agencija za podnebje, infrastrukturo in okolje ter Evropska komisija ne prevzemata odgovornosti.

Ključna strokovna podpora projekta LIFE for Lasca (LIFE16 NAT/SI/000644).

Ohranitveni status:
„Unfavourable – bad“

Trend:
V upadanju „decreasing“

Protochondrostoma genei info

Ime: primorska podust, ang. South European nase, Lasca

Velikost: 20 cm

Obarvanost: sivo zelena s temno bočno progo

Usta: podstojna, obokana, spodnja ustnica s hrustančno ploščico

Hrbtne plavutnice: 8 ½ razvejanih plavutnic

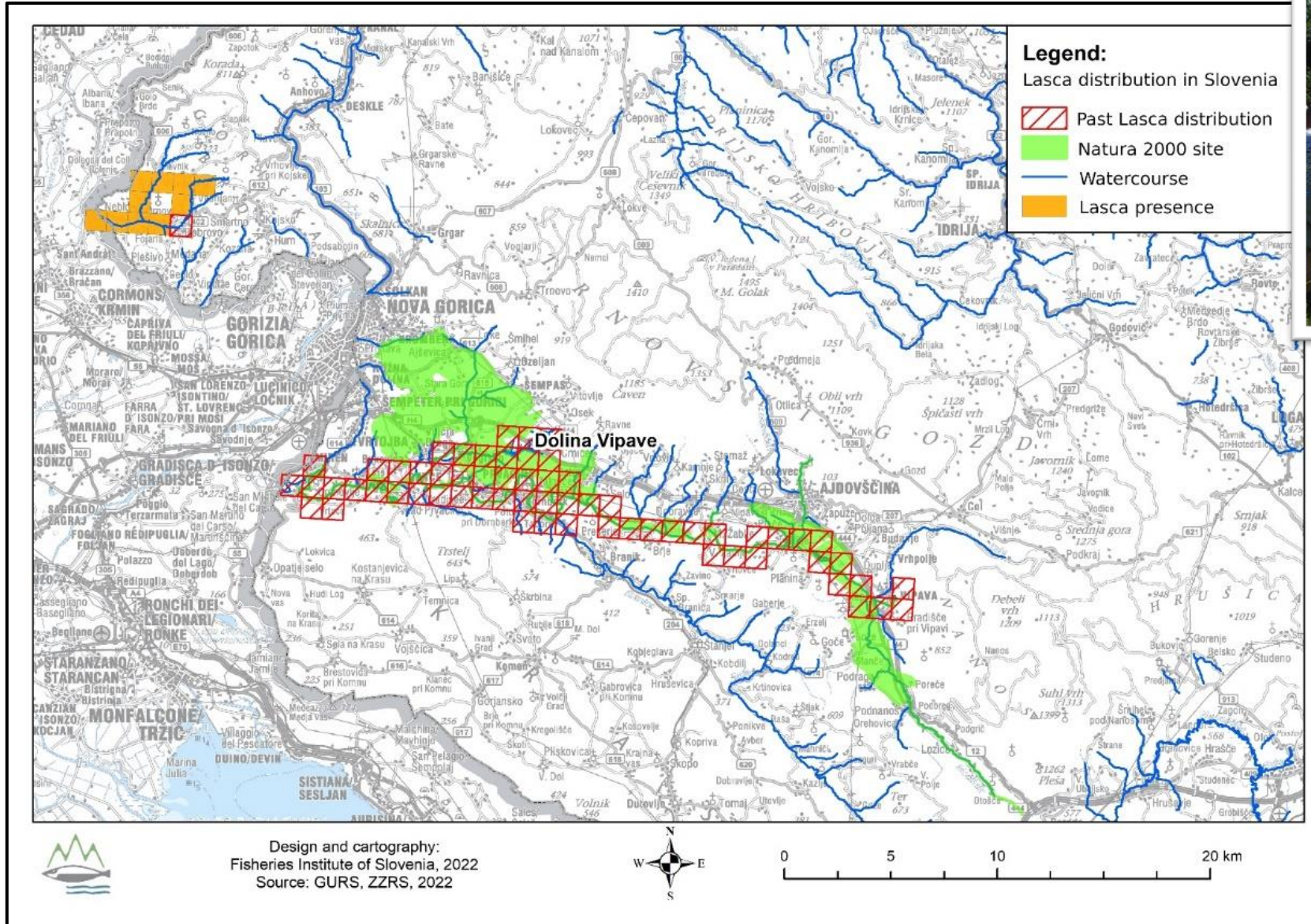
Spolna zrelost: 3 leta

Razmnoževanje: pomlad (Maj – Junij)

Prehrana: obrast podvodnih struktur (alge, nevretenčarji)

DISTRIBUCIJA – habitat primorske podusti (zgodovinski podatki) in dejanska PRISOTNOST PRIMORSKE PODUSTI V SLOVENIJI leta 2017

RAZLOGI ZA IZGINOTJE so najverjetneje sinergistično delovanje več faktorjev, med njimi najpomembnejša:

DEGRADACIJA ŽIVLJENJSKEGA PROSTORA

PRISOTNOST TUJERODNE PODUSTI

PROGRAM PONOVNE NASELITVE

Zaščita habitata
Habitat protection

**Omejevanje
tujerodnih vrst**
*Alien species
reduction*

NATURA 2000
Dolina Vipave

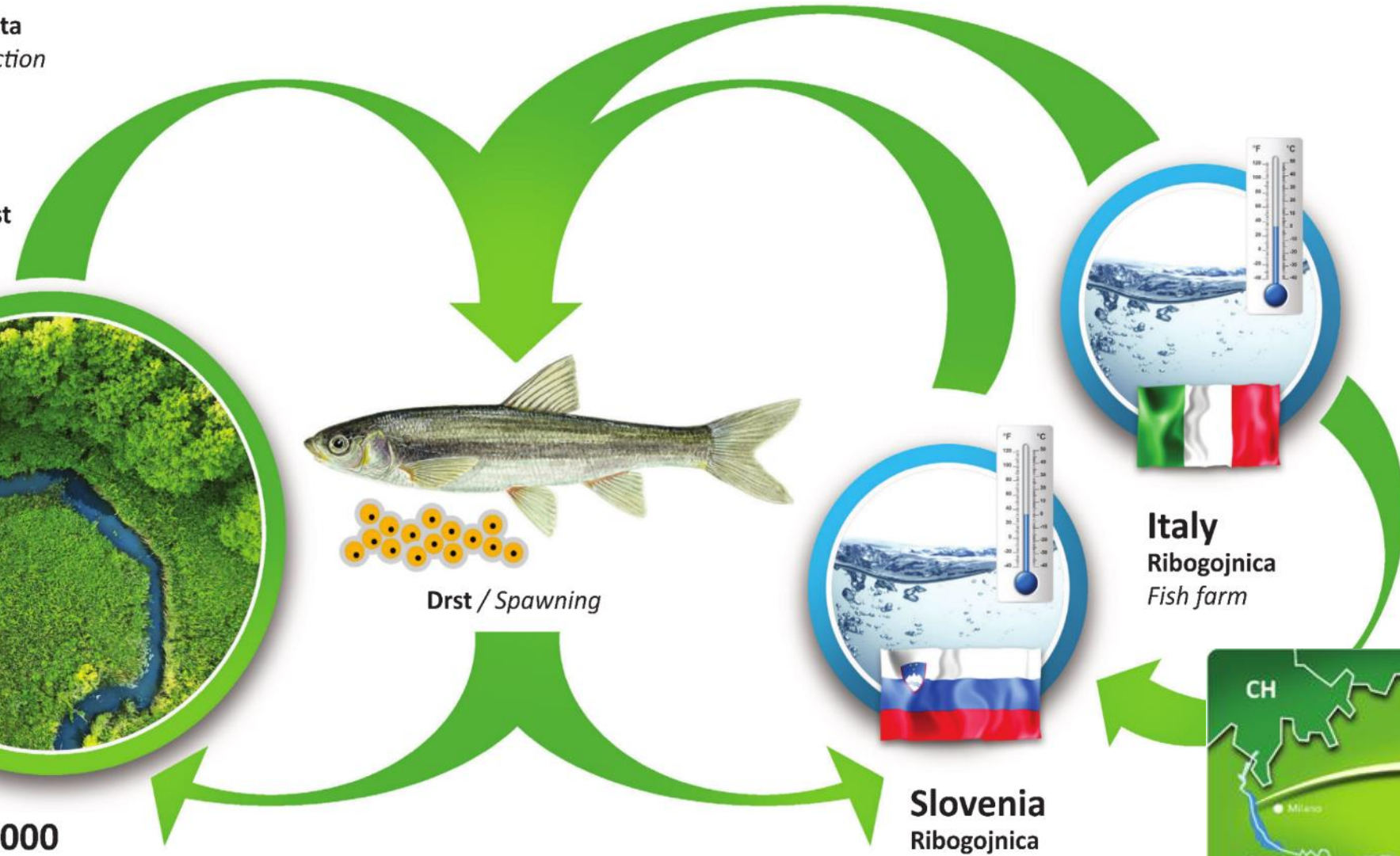
Drst / Spawning

Slovenia
*Ribogojnica
Fish farm*

Italy
*Ribogojnica
Fish farm*

VZPOSTAVITEV VZREJE PRIMORSKE PODUSTI V SLOVENIJI

- Prenos tehnologije in osebkov iz IT v SI
- V ribogojnici posnemamo pogoje razmnoževanja v naravi:
razmnoževalni bazeni: *substrat, vodni tok/turbulenca, postopen dvig temperature, naravna fotoperioda*

Maj/Junij drstnice v razmnoževalnih bazenih:

Opažene oplojene ikre → preselitev v valilna korita →

Previdno ravnanje z zarodom, ki komaj opazen s prostim očesom →

Po resorpciji mešička, živa hrana – priprava na preživetje v divjini

5
razmnoževalnih
sezona ≈ 140.000
preživelih
potomcev

IZBIRA MEST ZA VNOS PRIMORSKE PODUSTI

3 odseki potokov izbrani na osnovi kriterijev

Morfologija potoka

substrat (drstni habitat), dinamika vodnega toka, ribja skrivališča, meandriranost, obrežna zarast. Habitatna analiza (profili, Q, RHS).

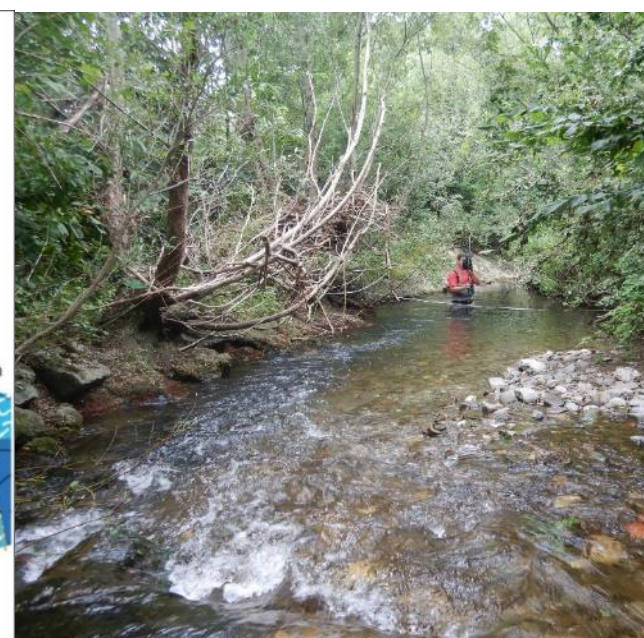
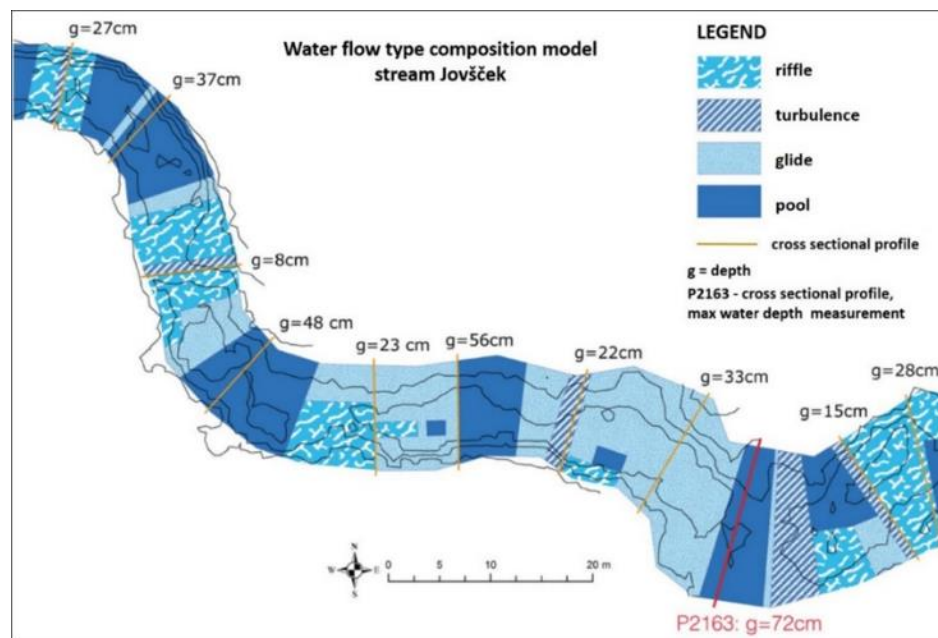
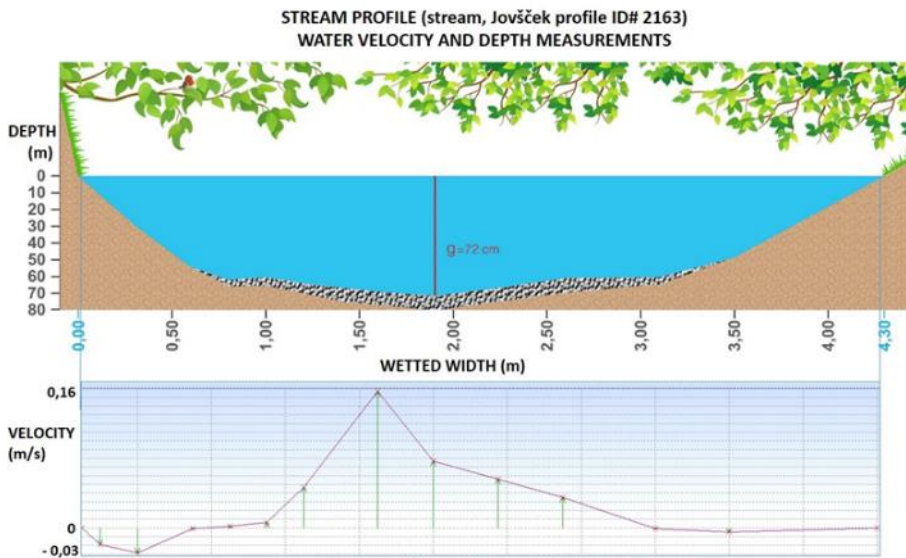
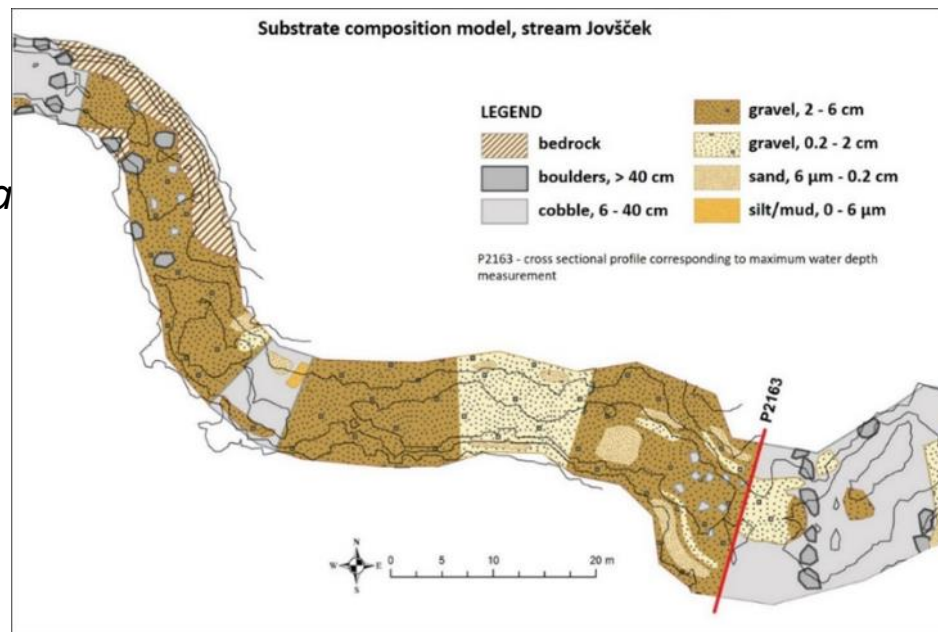
Sestava ribje združbe

salmonidi/ciprinidi, prisotnost tujerodne podusti.

Letna temp, se izsuši?, onesnaževala?

Ribiško upravljanje

Kontrolni potok v Goriških Brdih, kjer je primorska podust naravno prisotna.

PRITISKI IN GROŽNJE VRSTI – ZAŠČITA HABITATA

Nesonaravni hidrološki posegi; usodni posegi večjih razsežnosti
Obsežno odstranjevanje obrežne zarasti

Nezakoniti odvzemi vode v času suš

Tesno sodelovanje:

ZAVOD REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA VARSTVO NARAVE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR
DIREKCIJA REPUBLIKE SLOVENIJE ZA VODE

RIBIŠKE DRUŽINE

KONCESIONARJI upravljanja z vodami

PRITISKI IN GROŽNJE VRSTI – ZAŠČITA HABITATA

ISTI DAN, ISTI POTOK, RAZLIČNA ODSEKA

»Trajnostno regulirano«

(so)naravno

PRITISKI IN GROŽNJE VRSTI – TUJERODNA PODUST

Biologija podusti

region specific behavior, spawning sites, movements, local knowhow

Cijana aktivnosti omejevanja (ne naključna)

Minimalni vpliv na zaščitene vrste

Čoln, nahrbtni elektroagregat, športni ribolov

Brez uporabe zabodnih mrež, pasti

Prilagajanje sezonam/vremenskim pogojem

Vsakoletno učenje

Monitoring / Merjenje učinkov omejevanja

88% upad

iz 852 na 97 osebkov na *indikatorskih mestih*

1 mesto na reki Vipavi

3 mesta na potokih izpusta primorske podusti

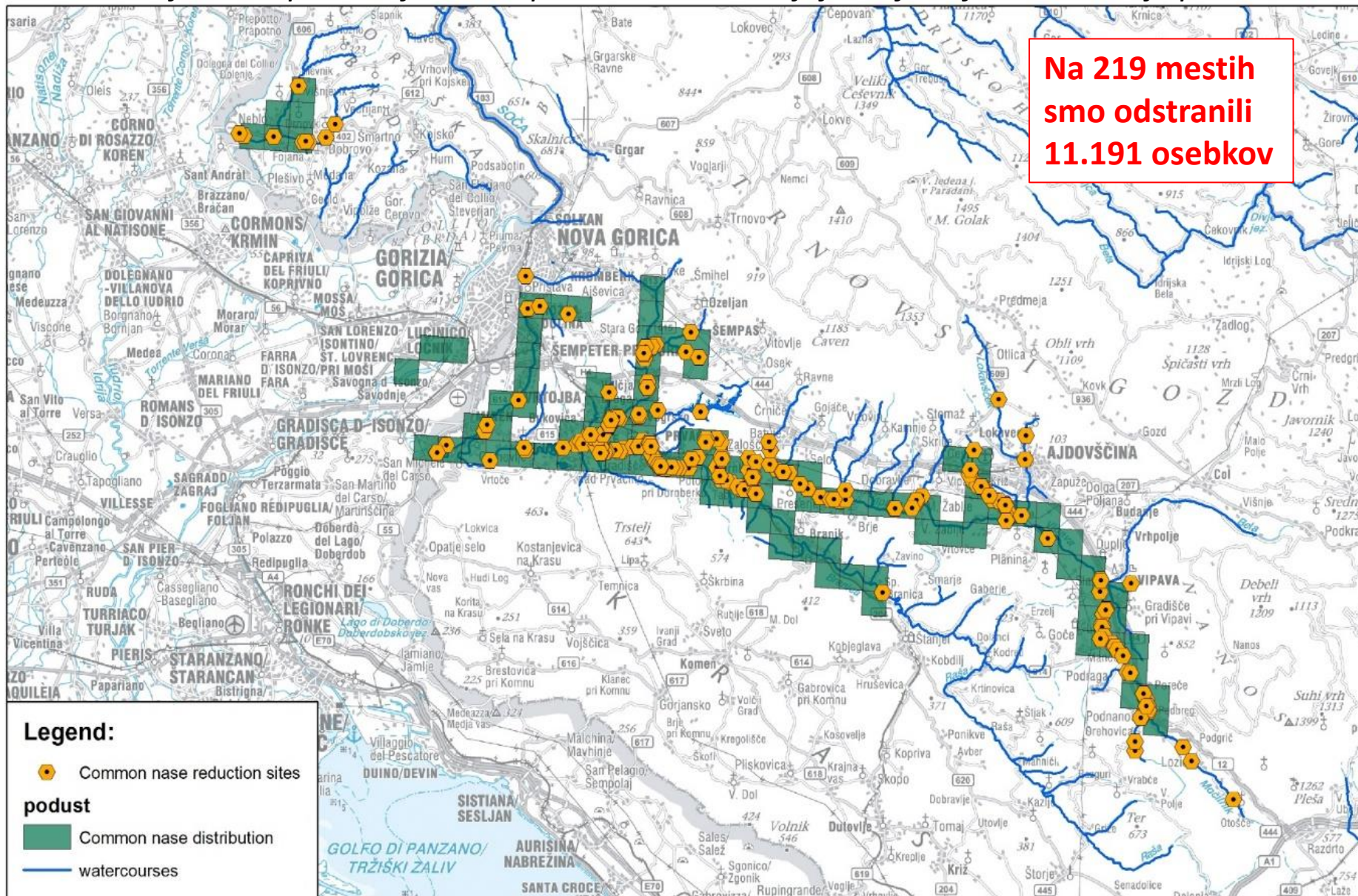
GLAVNI CILJ OMEJEVANJA TUJERODNE VRSTO

Zagotoviti prostor in do največje možne mere zmanjšati kompeticijo za novo prispеле primorske podusti.

»Na dolgi rok je edina možnost (v našem primeru) soobstoj obeh vrst, saj eradikacija tujerodne vrste ni možna brez izjemnega navora in znatnega vpliva na ostale vrste, vključujoč ogrožene vrste.«

Naša naloga je kontrola tujerodne vrste, dokler se populacije primorske podusti ne okrepijo do mere zmožnosti sobivanja.

Kontrola tujerodne podusti je stalen proces, ki se nadaljuje v afterlife-u in kasneje preko RGN.

Design and cartography:
Fisheries Institute of Slovenia, 2022
Source: GURS, ZZRS, 2022

0 5 10 20 km

IZPUST V NARAVO - REPOPULACIJA

Osebk spuščeni v 3 potoke

mikro lokacije znotraj najprimernejših odsekov potokov glede na vremensko napoved in pogoje

Spuščeni 136.676 osebkov

Predvajanje posnetka

SPLOŠNA OCENA USPEHA REPOPULACIJE

Primorska podust je v naravi preživela ekstremne vremenske pogoje

V divjini ponovno našli našli osebke
(N= 1019 oseb.)

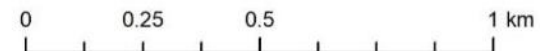
Razširile znotraj primerne habitatata

Uspešna drst v divjini

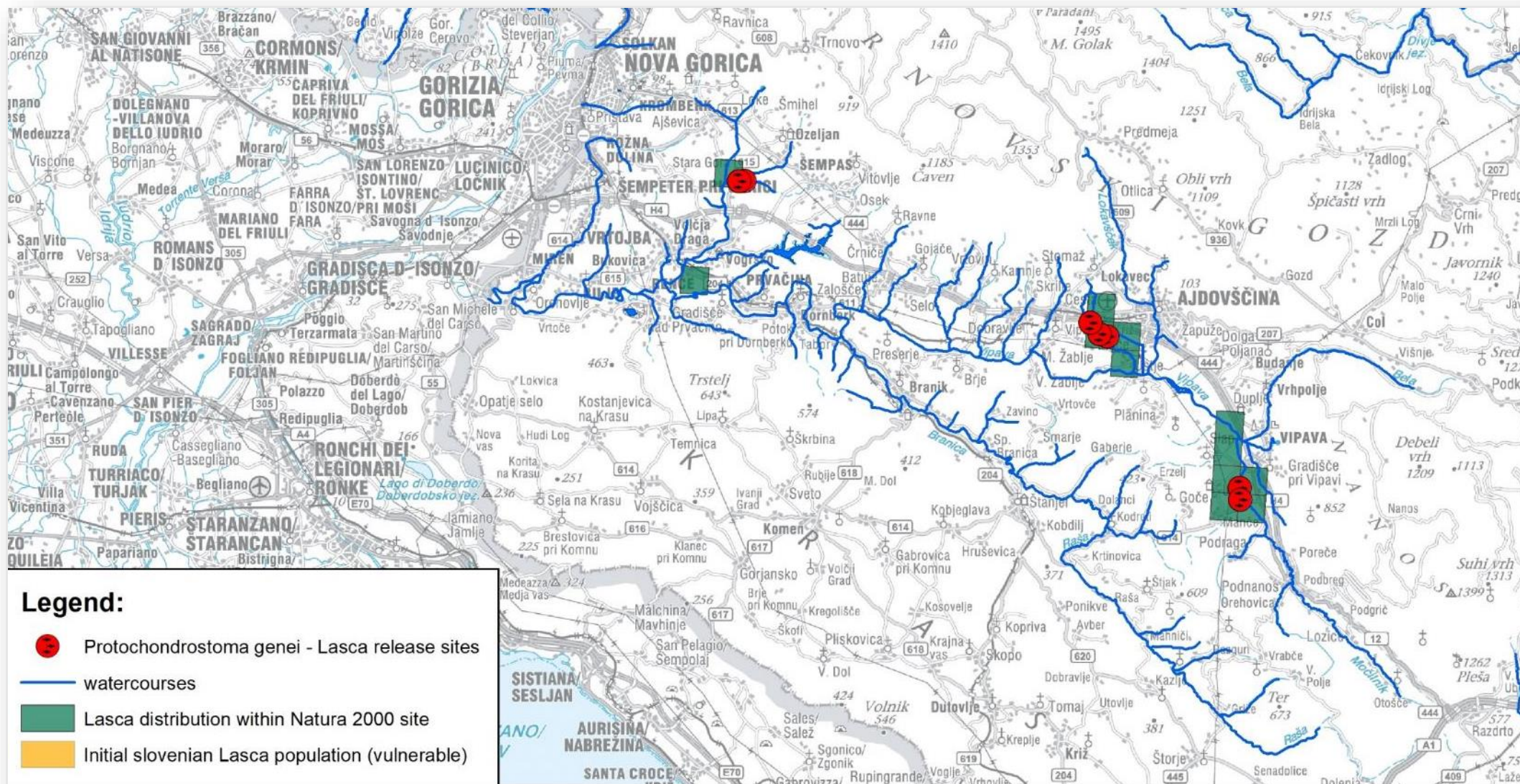
Divji potomci (N=4)
Potrjeni z velikostjo (glede velikost izpuščenih)

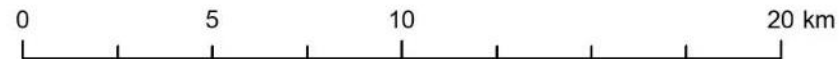
Design and cartography:
Fisheries Institute of Slovenia, 2022
Source: GURS, ZZRS, 2022

SPLOŠNA OCENA USPEHA REPOPULACIJE

Design and cartography:
Fisheries Institute of Slovenia, 2022
Source: GURS, ZZRS, 2022

OZAVEŠČANJE IN MREŽENJE

Največji vpliv so imeli dogodki in delavnice v naravi z otroci in lokalnim prebivalstvom (N=14)

Likovni natečaji
N=384 izdelkov

Natečaj in razstava fotografij
N=139 Natura 2000 fotografij visoke ločljivosti. Razstavljene tudi na Krakovskem nabrežju v Ljubljani.

Projektne vsebine predstavljene v oddajah
Rešeni pred izumrtjem, Ugriznimo znanost.

S strani IUCN in EU LIFE programa vabljeni kot predavatelji na **17. evropski ihtiološki kongres** v Pragi.

HVALA!

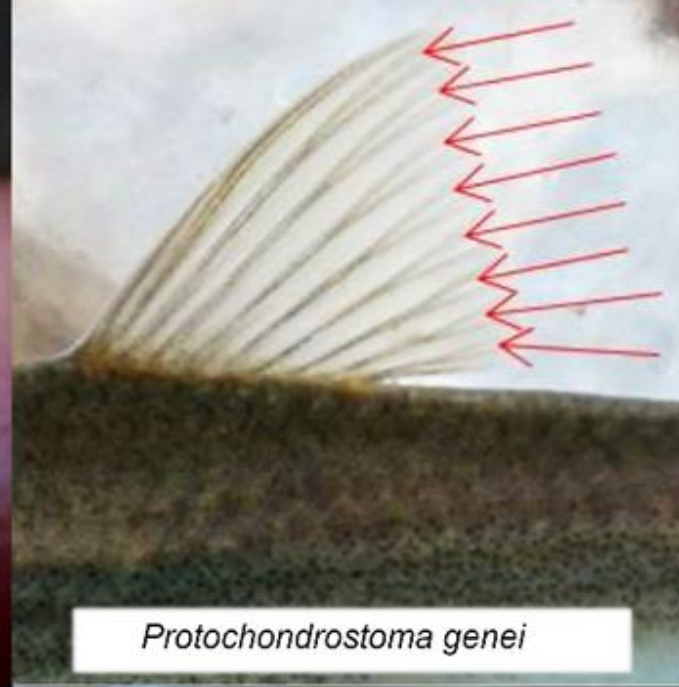

Protochondrostoma genei - juvenile

Protochondrostoma genei - adult

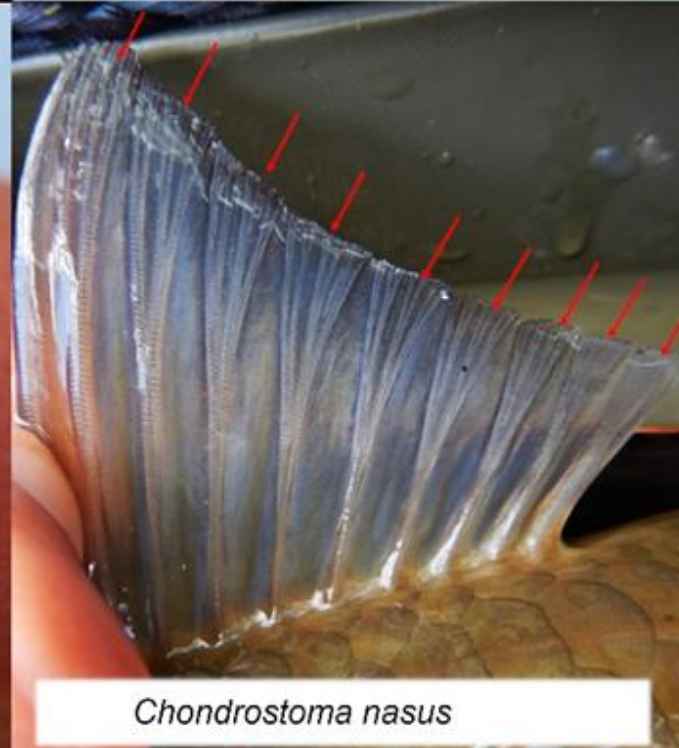
Protochondrostoma genei

Chondrostoma nasus - adult

Chondrostoma nasus - juvenile

Chondrostoma nasus

